

Är det skillnad på gator och vägar?

Lina Nygren, 2024-05-19

Originaltitel: Detaljplan eller vägplan? En jämförelse mellan plan- och bygglagen och väglagen som medel i kommunal infrastrukturplanering

Begreppen *gata* och *väg* har olika juridiska betydelser och tillämpas i varierande grad. Väglagen är ett underutnyttjat potentiellt fördelaktigt verktyg vid kommunal planering av infrastruktur.

Det svenska vägnätet är uppdelat i allmänna vägar, kommunala gator och enskilda vägar. Begreppen *gata* och *väg* används i dagligt tal utan distinktion mellan dem, men i lagtext görs det skillnad på begreppen. *Gata* används för allmänna platser som är allmänt tillgängliga för trafik med kommunalt huvudmannskap inom en detaljplan. Begreppet *väg* används för allmänna vägar enligt väglagen där Trafikverket allt som oftast är väghållare, men även en kommun kan vara väghållare av allmän väg.

Svenska kommuner kan genom det kommunala planmonopolet eller som väghållare för allmän väg antingen planera infrastruktur genom upprättande av en detaljplan enligt plan- och bygglagen (PBL) eller en vägplan enligt väglagen (VägL). Det finns många likheter mellan processerna, men också viktiga skillnader mellan hur de olika plandokumenterna tas fram och tillämpas i praktiken.

Viktiga skillnader som berörs är bland annat hur samråd med sakägare, myndigheter och intressenter hanteras. Väglagen tillåter samrådet som en pågående process till skillnad från PBL där ett enskilt tillfälle är lagstadgat.

Skillnader hittas också i hur prövningen gentemot miljöbalkens (MB) regler hanteras. Enligt PBL görs ingen särskild prövning av MB:s regler. Vid framtagandet av en vägplan ställs högre krav på utredning, motivering och presentation på grund av att det görs en särskild prövning av MB:s bestämmelser. Detta gör att den vidare prövningen av tillstånd, dispenser och liknande enligt MB redan är hanterat innan

fastställelse. Det leder således till en snabbare hantering innan byggstart kan ske.

Väglagen är sällan använd av kommuner, vilket till en stor del förklaras av kommunernas omedvetenhet till deras möjligheter att använda sig av VägL för att planera infrastruktur. Endast fyra vägplaner har av Trafikverket fastställts sedan 2008. Ytterligare förklaringar kan grunda sig i VägL:ens begränsade användningsområde då det kräver ett förordnande från regeringen om att kommunen ska vara väghållare för allmän väg.

Det finns emellertid situationer där VägL kan vara mer fördelaktig att använda sig av för att nå en effektiv process och tidigare byggstart. Det handlar om befintliga kommunala, allmänna vägar där vägområdet ska ändras eller utökas i områden som inte är utpekade för exploatering. Det kan också handla om områden där den tänkta vägsträckningen påverkar flera riksintressen där prövningen av MB:s regler blir framstående vid upprättandet av planhandlingarna.

Skillnaderna mellan *gata* och *väg* är således framstående och är i laglig mening beroende av vilken process som är använd vid upprättandet. Vilket begrepp som lagligen används medför för en kommun i Sverige både möjligheter och skyldigheter som i olika situationer kan vara fördelaktiga. Det är således viktigt att sprida kunskap om de möjligheter en kommun har vid planering av infrastruktur för att öka möjligheterna att genomföra projekt på ett effektivt sätt och för att i en del fall kunna genomföra projekten överhuvudtaget. Väglagen är precis som PBL ett möjligt medel för att planera kommunal infrastruktur i Sverige.